

Hur det började...

- Vattenfall & Nämforsen 2006
- Röån 2008
- Älvräddarna 2008
- Ordförande 2009-2017
- Generalsekreterare 2018-

Christer Borg

Älvräddarnas Samorganisation

Hur vi arbetar

- Politisk påverkan
- Debattartiklar
- Uppvaktningar
- Deltar i domstolsprocesser
- Sprider information om vikten av levande ekosystem i strömmande vatten

Christer Borg

Biologisk mångfald

- Med biologisk mångfald menas variationen inom och mellan gener, arter, naturtyper och ekosystem. Den biologiska mångfalden är "infrastrukturen" som bär upp allt liv här på jorden
- Biologisk mångfald lika viktig ödesfråga som klimatförändringarna
- Rapport från IPBES, FN:s expertpanel för biologisk mångfald 6 maj 2019
- WWF Living Planet Report 2019
Förlust av livsmiljöer och överexploatering.
Sötvattensarterna globalt har minskat med hela 83 procent sedan 1970.

FN-rapport: Krisen för biologisk mångfald hot mot mänskligheten

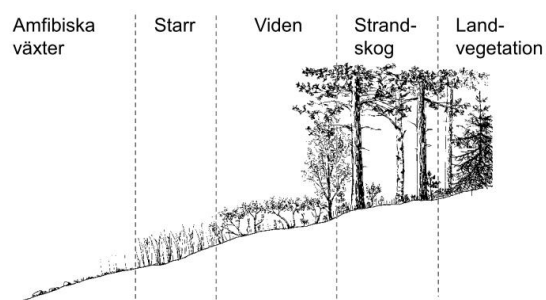
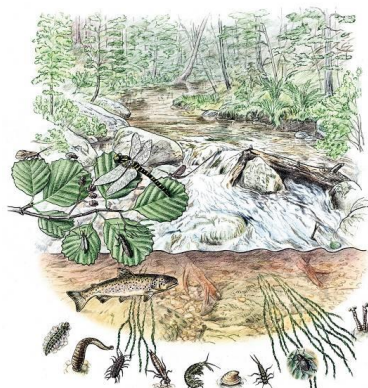
I dag presenterades den nya rapporten från IPBES, FN:s expertpanel för biologisk mångfald, som bekräftar att vi befinner oss i en ny massutrotning av arter. Trenden i Sverige följer samma mönster som globalt.

Christer Borg

Strömsträckor & forsar är de ekologiska motorerna i strömmande vatten

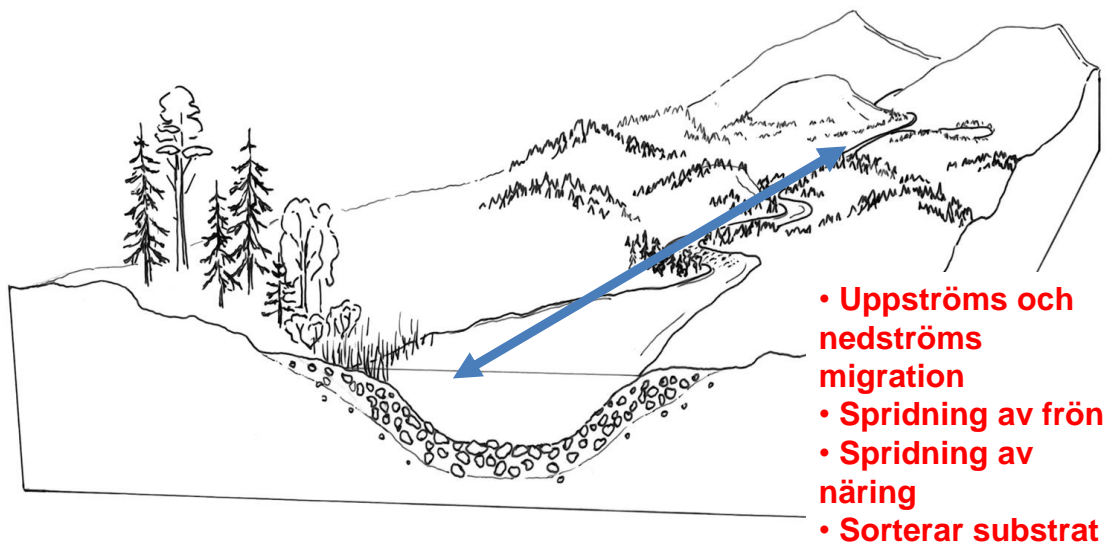
- Vattendragen och dess stränder utgör 1% av avrinningsområdet men hyser mer än 20% av arterna
- Nästan alla vattendrag är utbyggda av vattenkraft eller dämnda med andra dammar
- Forsarna brukar kallas för "Nordens korallrev" pga den stora biomångfalden

Christer Borg

Flöde i ett oreglerat vattendrag

Longitudinell dimension

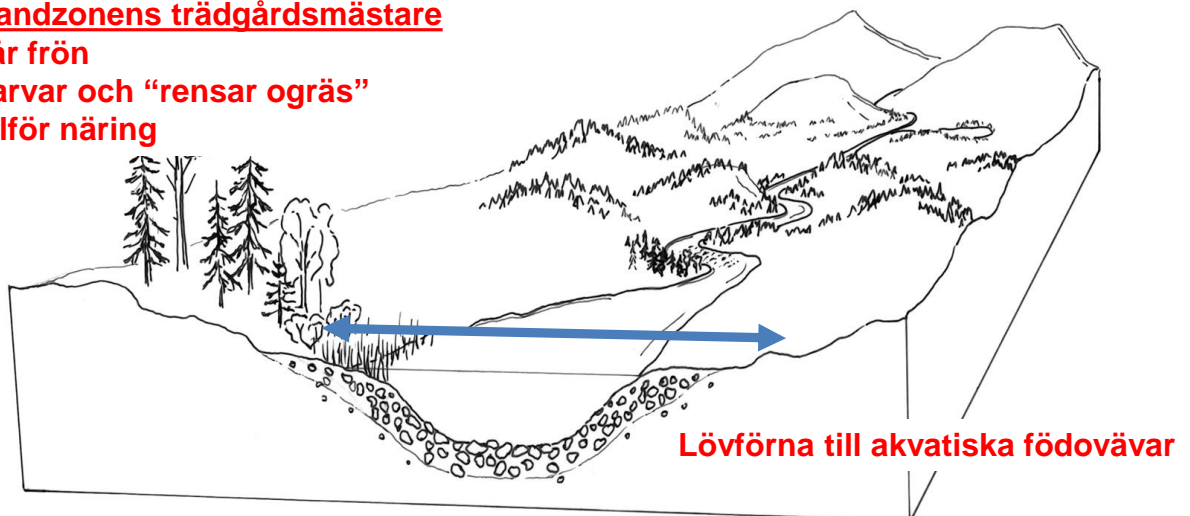
Christer Borg

Flöde i ett oreglerat vattendrag

Lateral dimension

Strandzonens trädgårdsmästare

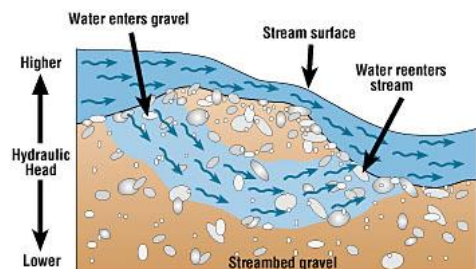
- sår frön
- harvar och "rensar ogräs"
- tillför näring

Christer Borg

Flöde i ett oreglerat vattendrag

Vertikal dimension

Hyporheiska zonen

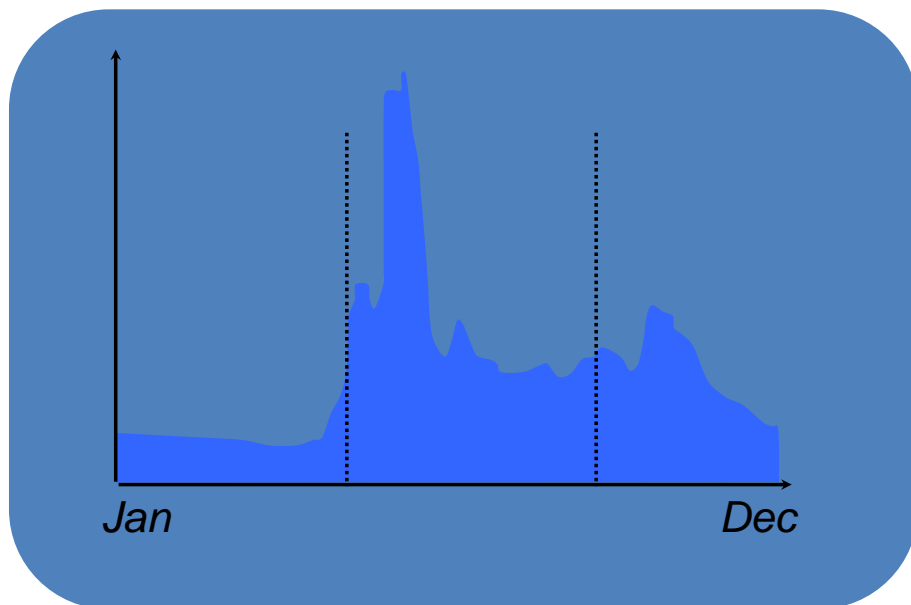
- specifika organismer
- näring
- temperatur

Christer Borg

Flöde i ett oreglerat vattendrag

Temporal dimension

Christer Borg

Vetenskapen

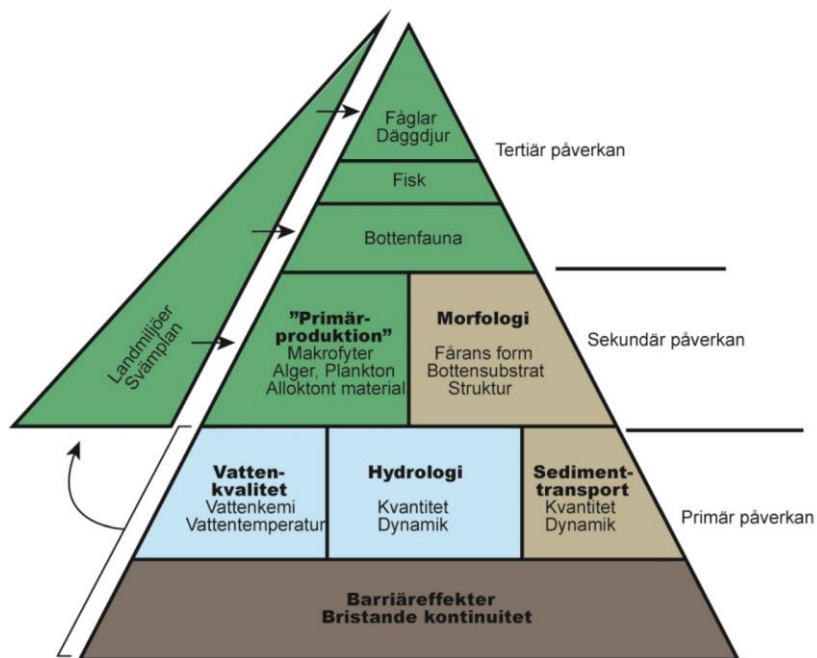
Konsekvenser vattenkraft

- **VANDRINGSHINDER**
- Dammar värmer vattnet
- Död och skadad fisk nedströms vandring
- Arter drabbas (stormusslor, lax)
- Torrfåror
- Döda strandzoner
- Leder till näringsbrist i systemet
- Påverkar intilliggande ekosystem
- Påverkar grundvatten
- Överdämda habitat för strömlevande organismer
- Energin försvinner
- Vattenkraften, till skillnad från vindkraft och solenergi, bygger på att ändra och förstöra grundläggande ekosystemegenskaper

Christer Borg

Inte bara fisk påverkas

Figur 21. Schematisk bild av vattenkraftens miljöpåverkan. Modifierad efter Petts (1984).

Christer Borg

Inte bara fisk påverkas

Figur 42. Adult nattslända. Larven lever som delare, dvs. sönderdelar och lever av organiskt material. Foto: Ingemar Näslund.

Figur 43. Nätbyggande nattsländelarv (*Hydropsyche* sp.). Denna typ av bottenjur får problem i vattendrag med korttidsreglering/nolttappning. Fångstnäten kollapsar eller utsätts för alltför höga strömhastigheter. Foto: Christian B. Hvidt.

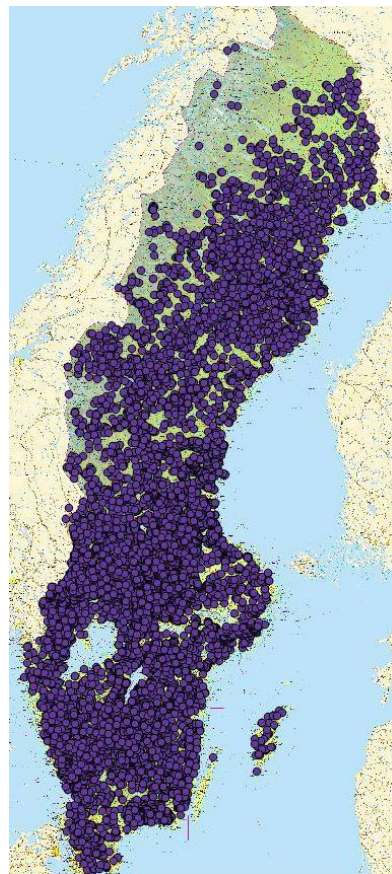
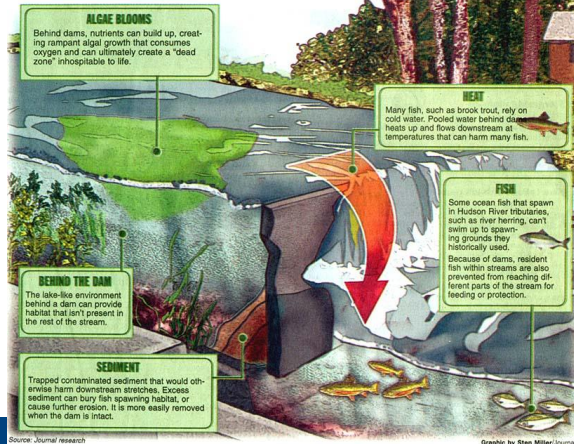
Christer Borg

Läget under kontroll?

- 11 000-20 000 dammar
- Ca: 7 000 utan tillstånd
- 2 100 kraftverk

Tampering with nature

Here are some of the effects a dam has on the ecosystem of a waterway:

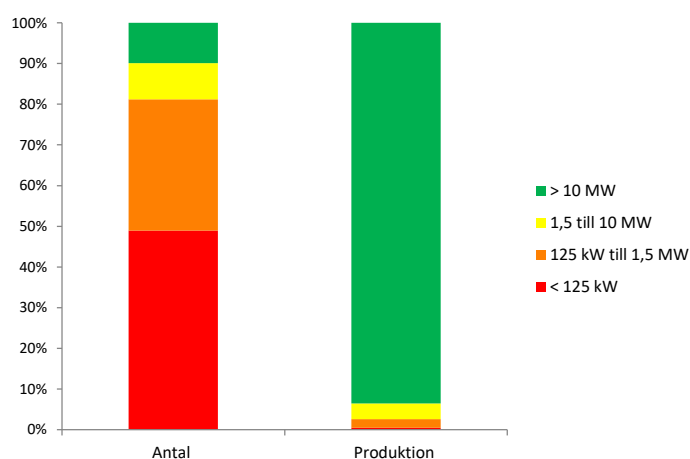

Christer Borg

Vattenkraften i Sverige

- 2 100 vattenkraftverk
- Enorma problem!
- Exempel:
Åbyälven, Säveån, Emån,
Mörrumsån, Rickleån,
Harmångersån, Ätran,
Lagan, Viskan, Nissan,
Fylleån, Gullspångsälven,
Örekilsälven, Alsterån,
Svartån, Mångmanån,
Oreälven, Dalälven, Ljusnan,
Ljungan, Ångermanälven,
Umeälven, Åbyälven,
Skellefteälven, Luleälven,
m.fl.

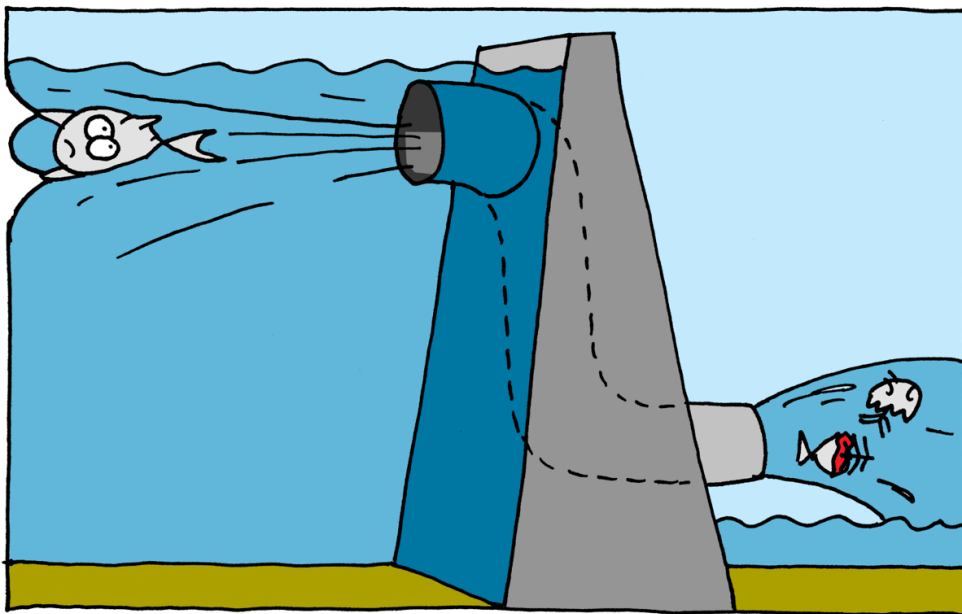
Installed effect vs production

Christer Borg

Lite om fiskvägar...

THE DANGER OF DOWNSTREAM MIGRATION

Christer Borg

Är fiskvägar lösningen på alla problem?

- NEJ!
- Bara en kompromiss!
- Storskaliga kraftverk (eftersom de inte kan avvecklas nu)
- Småskaliga klassade som nationellt viktiga kulturmiljöer
- I miljöer där infrastruktur kräver att dammen måste vara kvar, tex. stadsmiljöer

Christer Borg

Fiskvägar – funktion och idé

- Måste ha > 95 % totaleffektivitet för att motsvara Bästa möjliga teknik
- Många idag når bara 70 % effektivitet, eller lägre
- Dammen kvarstår, dämmer över habitat
- Dammar en sedimentfylld och dålig kopia av sjö
- Strömsträckorna de "ekologiska motorerna" i strömmande vatten
- Utan energin "dör" vattendraget

Christer Borg

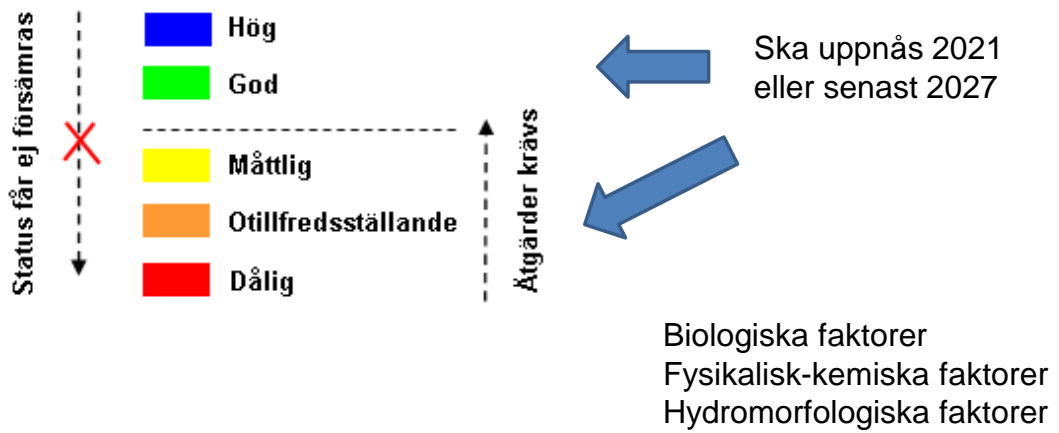
Vattendirektivet – vad är det?

- **Ramdirektivet för vatten** (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG), ram för den EU:s vattenpolitiska samarbete. Direktivet trädde i kraft 22 dec. 2000
- a) hindra ytterligare försämringar och skydda och förbättra statusen hos akvatiska ekosystem och, såvitt avser deras vattenbehov, även terrestra ekosystem och våtmarker som är direkt beroende av akvatiska ekosystem, b) främja en hållbar vattenanvändning baserad på ett långsiktigt skydd av tillgängliga vattenresurser

Christer Borg

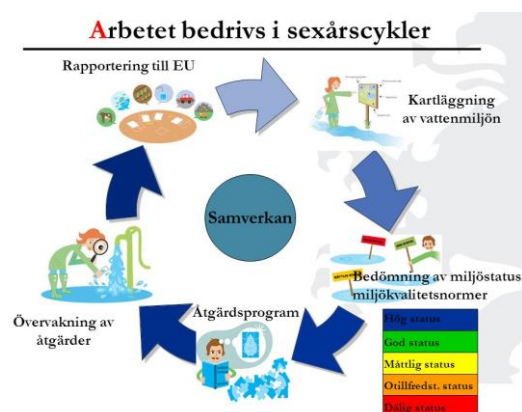
Miljö kvalitetsnormer

Christer Borg

Vattenförvaltningen

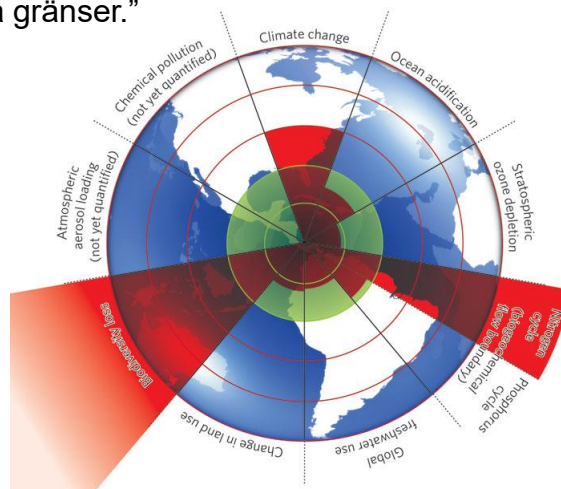
- 2009 Vattenmyndigheterna, på delegation av regeringen
- 5 stycken, Göteborg – Västerhavet, Kalmar – Södra Östersjön, Västerås – Norra Östersjön, Härnösand – Bottenhavet, Luleå – Bottenviken.
- Arbetet i 6-årscyklar, adaptivt.
- 2011 Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg. Vägledningar.
- Sverige ligger långt efter i arbetet.

Christer Borg

Planetens gränser 2009

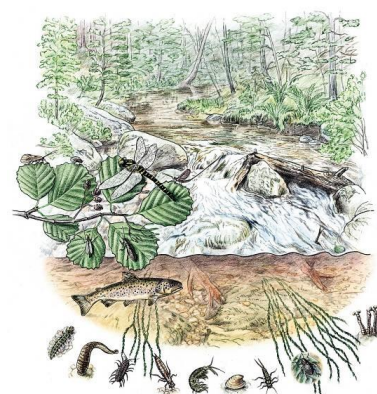
Statlig miljörettsjurist: "Vattendirektivet första försöket att kvantifiera och gränssätta planetära gränser."

Christer Borg

Huvudsakliga nyheter Lag (2018:1419).

- Omprövning av vattenkraft med avrinningsområdesperspektiv (HARO)
- VU anmäler sig till NAP (Nationell prövningsplan) och tar fram underlag för omprövning
- Prövningen ska ske under 16 år
- Skydd mot förelägganden från tillsynsmyndighet under 16 år
- Skyddet gäller inte om VU inte anmäler sig till NAP
- Lagförslaget ingår i paket med syfte att skydda vattenkraftsintressen och samtidigt nå målen i RDV
- Branschfond på 10 miljarder är en del i paketet

Christer Borg

Vattenkraftens Miljöfond

- De 8 största står för 10 miljarder under 20 års tid
- Max 1,5 TWh produktionsförlust
- De får:
Cirka 70 miljarder i skattesänkning under samma tidsperiod + skydd mot miljöanpassning i sina stora kraftverk
- Skattetransferering

Christer Borg

Ny lagstiftning – resultat efter 20 år

- Nya föreskrifter för att alla undantag ska användas fullt ut för att Sverige INTE ska nå miljömålen!
- Ingen större skillnad i de storskaliga, samma som idag
- Istället för avveckling av de allra minsta permanentas de i värsta fall men med fiskvägar

© 9 mar 2018 10:16

RICKARD NORDIN: ÄGANDERÄTTEN FÖR DEN SMÅSKALIGA VATTENKRAFTEN ÄR RÄDDAD

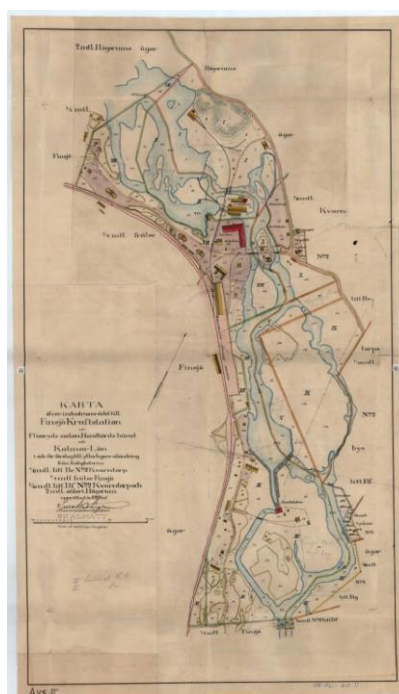
Äganderätten för den småskaliga vattenkraften är nu räddad. Samtidigt blir det rimligare och enklare regler som kombinerar miljönytta med lönsamhet.
- Äntligen ska svensk vattenkraft få moderna miljökrav och vi förenklar och förbättrar samtidigt reglerna avsevärt jämfört med idag, säger Rickard Nordin, klimatpolitisk talesperson för Centerpartiet.

Christer Borg

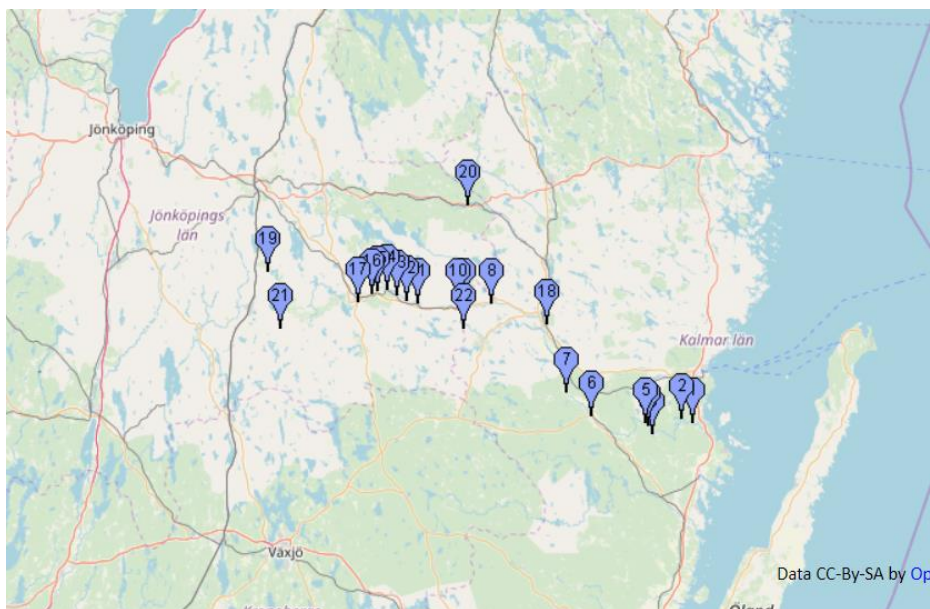
Ny lagstiftning – positivt

- Vattenkraftens miljöfond ger möjligheter
- Ägare med kraftverk under 10 GWh produktion kan välja.
- Ha kvar med fiskvägar – avveckla och utrivning
- 85 % av kostnader (grävmaskiner, konsulter, domstolsprövning mm.)
- 95 % av produktionsförlust = 95 % av marknadsvärdet

Christer Borg

Hur ser det ut idag?

Älvräddarnas Samorganisation
Christer Borg

Hur ser det ut idag?

Anläggningar i Emån

Nr	Namn	Ägare	Effekt	Normalprod.	Fallhöjd	Bild
1	Karlshammar	IR Kraft AB	0,81 MW	4,2 GWh	3,6 m	
2	Skrika kvarn	Privatperson	0,16 MW	0,8 GWh		
3	Jungnerholmarna	Ålem Energi Kraft AB	0,095 MW	0,8 GWh	2 m	
4	Finsjö Nedre	Uniper Sverige AB	2,1 MW	8,6 GWh	8,7 m	
5	Finsjö Övre	Uniper Sverige AB	0,6 MW	3,2 GWh	5,5 m	
6	Högsby	Uniper Sverige AB	3,5 MW	14,1 GWh	10,4 m	
7	Blankaström	Uniper Sverige AB	1,876 MW	9,4 GWh	8 m	
8	Järnforsen	Emå-Kraft AB	1,2 MW	4 GWh	5,6 m	
9	Kvillsfors	Skånska Energi AB	1,1 MW	6,4 GWh	14 m	
10	Turefors	Skånska Energi AB	1,1 MW	5,8 GWh	9,5 m	
11	Ådelfors	Skånska Energi AB	0,84 MW	4,2 GWh	7,5 m	
12	Bruksgården	Elhandel i Vetlanda AB ELVA	0,65 MW	3,1 GWh	5 m	
13	Åspö	Elhandel i Vetlanda AB ELVA	0,55 MW	2,591 GWh	5 m	
14	Holsby Kvarn	Dinant AB	0,12 MW	0,6 GWh	2,6 m	
15	Sjunnen	Sapa Profiler AB	1,468 MW	5 GWh	16,2 m	
16	Flugeby	Flugeby Kraft AB	0,18 MW	0,8 GWh	2,9 m	
17	Nyafors (Hargdammen)	Vetlanda Kommun	0,025 MW	0,1 GWh	2,4 m	
18	Rosenfors Bruk	Qvarnsö kraft AB	0,125 MW	0,5 GWh		
19	Haga	Privatperson	0,027 MW	0,1 GWh		
20	Högebro	Bruza Hydroelektriska AB	0,172 MW	0,8 GWh	8 m	
21	Åsle Kvarn	Privatperson	0,015 MW	0,015 GWh		
22	Tobro	Privatperson	0,037 MW	0,15 GWh		

Summa: 16.8 MW, 75.3 GWh.

Älvräddarnas Samorganisation
Christer Borg

Exempel Emån

- Totalt 22 kraftverk (vattenkraft.info)
- Alla småskaliga, 3 > 1,5 MW effekt
- Total installerad effekt Emån: 16.8 MW, motsvarar 3 vindkraftverk
- Total energiproduktion Emån: 78.3 GWh, motsvarar 5-13 vindkraftverk
- Vi har ca 2000 vindkraftverk, målet 30 TWh ger ca 5000...
- Bruttointäkt/år Emån: 22-30 miljoner
- Med gängse nyckeltal (1 sysselsatt/omsatt miljon) = 22-30 sysselsatta
- Turism om Emån utan dammar?

Älvräddarnas Samorganisation
Christer Borg

Exempel Emån

- Rivs de fem nedersta kraftverken av totalt 22 finns potential för...
- Cirka 100 miljoner SEK/år i turisminkomster
- Guider, boende, restauranger, tillbehör, mat, drivmedel mm.
- Nyckeltal industri: 1 sysselsatt/omsatt miljon
- Nyckeltal turism: 2,8 sysselsatta/omsatt miljon
- 100 miljoner inom turism = 280 sysselsatta
- En faktor 10 större potential
- Går inte att uppnå med enbart fiskvägar pga dålig funktion
- 7 kraftverk i rad, 70 % effektivitet = 165 av 2000 fiskar

Älvräddarnas Samorganisation
Christer Borg

Hur ser det ut idag?

Anläggningar i Storån Västervik

Nr	Namn	Ägare	Effekt	Normalprod.	Fallhöjd	Bild
1	Edsbruk	Tekniska Verken i Linköping AB	1,03 MW	2,3 GWh	13,3 m	
2	Melby	Tekniska Verken i Linköping AB	0,45 MW	0,9 GWh	38 m	
3	Forsa ström nedre	Tekniska Verken i Linköping AB	0,85 MW	1,4 GWh	20,4 m	
4	Forsa ström övre	Tekniska Verken i Linköping AB	0,36 MW	0,6 GWh	8,6 m	
5	Åtvidaberg	Tekniska Verken i Linköping AB	0,6 MW	0,8 GWh	20 m	
6	Kvarntorp	Tekniska Verken i Linköping AB	0,11 MW	0,2 GWh	18 m	

Summa: 3.4 MW, 6.2 GWh.

Anläggningar i Venerna

Nr	Namn	Ägare	Effekt	Normalprod.	Fallhöjd	Bild
1	Gunnebo	Gunnebo Industrier AB	0,225 MW	0,3 GWh		
2	Övre Bruket	Gunnebo Industrier AB	0,13 MW	0,15 GWh		

Summa: 0.4 MW, 0.5 GWh.

Älvräddarnas Samorganisation
 Christer Borg

Hur ser det ut idag?

Anläggningar i Botorpsströmmen

Nr	Namn	Ägare	Effekt	Normalprod.	Fallhöjd	Bild
1	Skaflet	Aktiebolaget Guldkäppen	0,4 MW	1,4 GWh	3,7 m	
2	Tovehult	Tovehults Kraftstation	1,1 MW	2,9 GWh	8,3 m	
3	Brunså	Tekniska Verken i Linköping AB	0,49 MW	1 GWh	3,6 m	
4	Botorp	Tekniska Verken i Linköping AB	1,336 MW	2,9 GWh	8,5 m	
5	Svarteström	Tekniska Verken i Linköping AB	0,8 MW	3,5 GWh	18 m	
6	Ankarsrum	Tekniska Verken i Linköping AB	0,9 MW	2,9 GWh	10,5 m	
7	Odensvi	Tekniska Verken i Linköping AB	0,6 MW	1,6 GWh	23 m	
8	Havets kvarn	Havets Kvarn AB	0,055 MW	0,25 GWh		
9	Tyllinge (Wattengropen)	Tyllinge Energi AB	0,04 MW	0,14 GWh		
10	Uddekvarn	Privatperson	0,22 MW	0,9 GWh		
11	Totebo	Totebo AB	0,11 MW	0,265 GWh		
12	Hässeltull	Privatperson	0,08 MW	0,3 GWh		

Summa: 6.1 MW, 18.1 GWh.

Älvräddarnas Samorganisation
 Christer Borg

Ny rörelse – avveckla dammar! #slutsnacket

Nu har vi startat en rörelse för att sakta men säkert ta bort dessa hinder!

Vi lanserade den under Sportfiskemässan i mars, och det blir huvudsatsningen de kommande åren.

Bara autogiro, för att fonden ska växa. Varje år ett nytt projekt som får innevarande års medel. Ska växa från år till år.

Inga pengar till administration, allt totalt oavkortat till "årets projekt".

Älvräddarna håller i fonden och därför har vi som krav att man är medlem.

Christer Borg

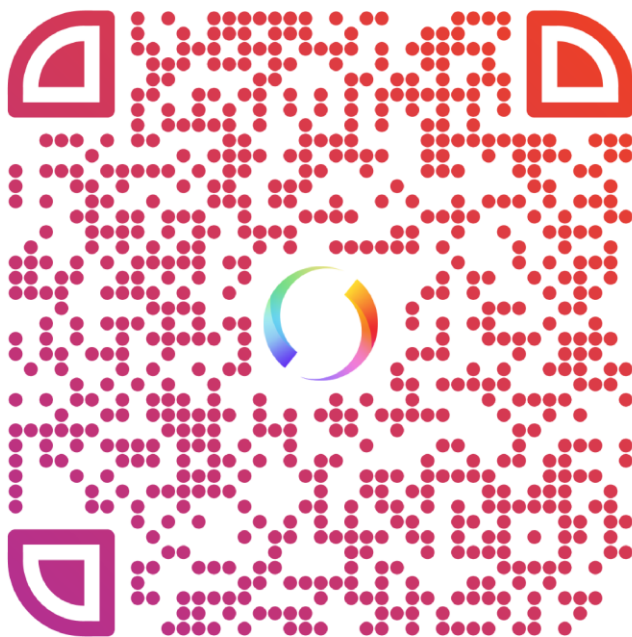
#SLUTSNACKAT

110 KR

2 MÅNADER

Christer Borg

#SLUTSNACKAT

110 KR

2 MÅNADER

ange e-post

VI HÖR AV OSS

Christer Borg